

GORIŠKI LIST

«Goriški list» izide vsako sredo in soboto zjutraj.
Uprava in uredništvo v Gorici, Corso Verdi štev. 47.
Telefon štev. 292.

Gorica, dne 1. julija 1944.

Oglasi se zaračunavajo po ceniku.
Bančni konto pri Cassa di Risparmio
Gorica.

Politično slepe kure

Na klic kominterne združite se v čete
v boj za svobodo, v boj za Sovjete.
Rdeče smo frate bojevnik mi...
ker naša je geslo: Sovjeti svata!
Partizanska pesem.

Nekatere vetrogončice in politične nestalneže moti naj-novejša partizanska sleparija. Komunistični tolovaji so si naredili mesto ostrokrakih rdečih zvezd, jugoslovanske kokarde in mesto z dvignjeno pestjo, simbolom boljševiskega upora, pozdravljajo z navadnim vojaškim pozdravom. Komunistične pesmi so prepovedane. Tolovajske skupine se imenujejo redna jugoslovanska vojska in se sklicujejo na spoznanje med Titom in kraljem Petrom, tistim kraljem, proti kateremu so se pred meseci vodili propagando zasmehovanja in prezira.

Nekateri vidijo v tem razvoju partizanstva, ki bajje vedno bolj izgublja komunistični značaj in se pretvarja v neko splošno vsenarodno gibanje. Drugi ne gredo tako daleč, ampak samo slutijo za to novo taktiko težko krizo in razkroj v partizanstvu.

Pri vseh teh pa je komunistična partija popolnoma dosegla cilj nove potuhnjene taktike, ki ni nič drugega, kakor čimbolj slepiti nekomunistične kroge in jih zazibati v brezdelje. Volk se je zopet poslužuje stare zvižace, oblekel se je v ovčiji kožuh.

To je taktika, katere se je posluževal boljševisem že v februarjski in oktoberski ruski revoluciji l. 1917, to je taktika Španije, to je taktika ljudske fronte v Franciji, to je taktika prvih mesecev OF l. 1937, so šli komunisti v Franciji tako daleč, da so na svojem kongresu peli »Credo«. Volkovi v ovčjih oblačilih!

Ko je bilo tisto s »Credom« le preveč in je hinavska taktika ponujene roke postala nerazumljiva manj poučenim partijcem, je imel istega leta tajnik kominterne Dimitrov v Moskvi daljši referat, v katerem je pozival komunste, naj se v čim večji meri poslužujejo taktike ovčjih kožuhov in ponujenih rok v spravo. Ostro je kritiziral ponašanje tistih komunistov, ki potrebe po novi taktiki ne razumejo in jih sarkastično imenoval »politično slepe kure«.

Nekaj takih politično slepih kur se je pojavilo tudi pri nas spričo odprave rdečih zvezd in pozdravljanja s pestjo. Mladi, še neizkušeni partijci, so tu pa tam na pr. na Banjšicah, godrnjali proti novotarijam.

Vodstvo partije pa je tudi na te mislilo. Vsi partijci so obenem z navodili za novo taktiko dobili tudi zaupnejša navodila za likvidiranje nezanesljivih meščanskih in nepartijskih elementov v OF. Nova taktika je bila označena, kot zadnje ponižanje, poslednja zataja komunizma pred njegovo popolno zmago. Zaradi končne zmage mora pravi komunist vse prenesti, uporabiti vsako sredstvo ki zanesljivo pelje k njej.

Med tem ko se komunistična taktika spušča v drzne kombinacije, zna partija po-

PROTINAPAD NEMŠKIH OKLOPNIKOV

v področju mesta Caen - Uspehi nemške brambe pri Trasimenu - Težki boji na ruski fronti

Führerjev glavni stan, 29. junija.

Vrhovno poveljstvo oboroženih vojnih sil poroča:

V Normandiji je neprijatelj razširil fronto v širino 25 km.

Posebni ogorčeni so bili boji v področju Caen-a, kjer se je sovražniku posrečil ozek vdor v naše črte. Na večer so naše čete prešle v protinapad z oklopniki in stisnile kmalu napadalne čete sovražnika na ozek pas zemlje. Imele so velike izgube na ljudeh in materialu. Uničenih je bilo 53 oklopnikov.

V tem delu frontu se je v bojih zadnjih dni posebno izkazala 12. SS oklopniška divizija »Hitlerjugend« pod vodstvom polkovnika Meyer.

Vzhodno reke Orne so se izjalovili ponovni napadi so vražnika.

V področju Cherbourga se nekatere naše postojanke še srdito borijo proti visoki premoči sovražnika. Pristanišče je uničeno in vhod vanj zaprt.

Odbili smo napad sovražnik križark proti kanalskim otokom. Pri tem je ena naša lahka edinica razrušila topovske stolpe ene križarke in ji zadala še druge poškodbe. Križarka se je vnela in sovražnik jo je po eksploziji prepustil usodi. Izgubili smo dve lahki edinici.

Iznad izkrcevalnega področja in zapadnega zasedenega ozemlja je bilo sestreljenih 41 sovražnih letal.

skrbeti za ideološko čistost in zanesljivost svojih pripadnikov. Taktika se lahko spreminja, a program in jedro partije ostane nedotaknjeno.

Tako zdravijo komunisti politični vid svojim slepim kuram.

Toda nekaterim slepim kuram iz nekomunističnih, čisto buržujskih vrst je vsaka beseda zastoj. Oni še vedno jemljejo zares vsako rdečo sleparijo. Ti so neozdravljivi. Manjka jim dobre volje.

Toda mi, ki smo komunizem že v začetku OF spoznali, se od teh starih trikov ne damo zapeljati.

Pribijemo! OF je nastala pri nas na poziv Kominterne in ne po narodovih potrebah in zahtevih, ne za ohranitev slovenstva, ampak za Sovjete gredo v boj tolovaji, ne narodne ampak rdeče fronte so bojevnik partizani, njih geslo ni Slovenija, ampak Sovjeti sveta.

Zato bomo vztrajno, potrpežljivo odpirali oči zapeljavnemu ljudstvu. Kajti, v trenutku, ko se posreči razkrinkati komunistične metode, pred nunožicami, je komunizem izgubljen, je zapisal neki poznavalec in borec proti komunizmu pred leti.

In pri tem nas jako nalo briga, kaj misli in česa se boji izkoreninjati slovenski buržu.

London je že dva tedna pod skoro neprestanim ognjem slovečih »V I«.

V Italiji so posebno hudi boji v področju južno in južno-zapadno mesta Siena, kjer je prišel sovražnik do malega krajevnega uspeha. Zapadno jezera Trasimeno so naše čete dosegle popoln obrambni uspeh. Ponovni napadi oklopnikov in pehote so bili odbiti v boju moža z možem in velikim oklopnikov je bilo uničenih. Lokalni vdor je bil zopet kmalu zamašen.

Na srednjem delu vzhodne fronte so Sovjeti zamogli po težkem boju zasesti nekaj ozemlja. Posadke Bobruiska in Mogileva vzdržujejo težke boje s sovražnikom. Vzhodno srednje in zgornje Berezine in južno Polocka so še v teku hudi boji proti napredujočemu sovražniku. Jugovzhodno Polocka so se izjalovili hudi napadi Sovjetov, ki so imeli velike izgube.

Bojno letalstvo je pridno posegalo v boje in prizadevalo neprijatelju težke izgube.

Gorica, dne 20. junija. V. R. - Poslednje dni so vse fronte bile v gibanju in pričakovati je bilo dnevno velikih in važnih sprememb bojnih črt. Danes je položaj precej različen. Poročila sicer govori o velikih akcijah, a te se vrste okolo že davno znanih položajev, tako da skoro povsod fronte dajejo vtis pozicijskih bojev. Angloamerikanci

Čiščenje partizanov na Balkanu

Berlin, 29. jun. DNB je izvedel da skušajo vodje komunističnih tolpa na zapadnem Balkanu s prisilno mobilizacijo zopet izpopolniti močno razredčene tolovajske vrste. Vendar se jim je prebivalstvo po raznih krajih postavilo v bran ter poglavo nezaželjene tolovaje s krvavimi glavami v beg. Drugod pa so se zopet s prebregom na nemško stran rešili boljševiskega pritiska.

Dočim je sovražnikovo delovanje vsled visokih izgub v zadnjih tednih močno popustilo, je nemško vodstvo izvedlo v gorah ob albansko-grški meji spet večjo operacijo ki se sedaj približuje svojemu zaključku. Kljub izredno težavnemu ozemlju in neugodnim vremenskim prilikam so nemški planinski lovci po načrtu izvršili svoje sunke. Z brzimi napadalnimi oddelki so onemogočili tolovajem umik in v številnih bojih razbili večje tolpe ter uničili manjše skupine. V teh bojih so izgubili boljševiski doslej nad 1200 ljudi, ujetih pa jih je bilo 800. Poleg teh akcij so se razvile po vseh predelih zapadnega Balkana številne manjše akcije k katerim je treba prišteti zlasti naknadno čiščenje nem-

so morali fronto razširiti, kar pomeni, da morajo sedaj pripraviti bodoče boje. Ni dovolj uveljaviti se na polotoku Contentin in ni dovolj imeti trdnjavo Cherbourg v rokah. Potrebno je vse kaj drugega — to je, sprejeti boj na odprtem polju, oziroma na ozemlju ki so ga Nemci zamogli dobro pripraviti in to ne bo lahko. Italijanska fronta igra v tej orjaški borbi povsem stransko vlogo in tudi boji na vzhodni fronti ne dosegajo važnosti, ki jo sedaj ima invazijsko področje, ker se vrše še tako daleč od osrčja Evrope, da njih odmev zamore le slabotno vplivati na splošen položaj. Medtem pa divja nad Londonom in južno Anglijo strašno orožje »V I« in kakor se sliši, se v Nemčiji že pripravlja trenutek uporabe novega orožja, ki bo nosilo ime »V 2«. Grozotni učinek tega orožja ni le materialen in pomeni tudi političen udarec. Na vsak način je to novo orožje pripravilo Angležem velike skrbi in to je tudi faktor v tej svetovni vojni. Amerikanci sicer študirajo možnost kopiranja tega orožja, a zdi se da so nekoliko prekasni, ker se takih stvari ne da improvizirati v usodnih trenutkih. In delo v tem smislu tudi ne more biti preveč lahko v času, ko nad Anglijo tulijo te nove pošasti in mora Amerika baš preko Anglije skrbeti za vzdrževanje invazijske fronte.

ških čet v zasedenih pokrajinah Bosne in Hrvaške, poglavo blokiranje oskrbovalne poti preko dalmatinskih gora ter boje na jugovzhodu Srbije. Zvesto ob strani nemških vojakov boreči se oddelci domačinov so povsod, kjer so bili v akcijah, bistveno pripomogli k doseženim uspehom. Pod vodstvom nekega polkovnika je razbremenil bolgarski oddelki posadko nemškega oporišča, ki so ga tolovaji obkolili.

Henriot umorjen

V sredo zjutraj okrog šeste ure je vdrla skupina oboroženih mož v ministrske urade v Parizu. Trije moški, ki so morali dobro poznati prostore v palači so vdrli v stanovanje ministra za propagando Henriot-a. Henriot, ki je osebno odprl vrata nasilnežem, je takoj padel, zadet v srce. Henriot je bil rojen leta 1889 v Repe-u. Bil je znana politična osebnost v Franciji. Po sklepu premirja v letu 1940 je gorko zastopal stališče nove Francije. Ker ni bilo mogoče drugače streti močnega značaja ministra in njegovega vpliva na javno mnenje Francozov, so temne podzemске sile segle po umoru.

Tvoja dolžnost

Geslo idejno že premagane-ga liberalizma, liberalizma in tudi sicer nasprotnice liberalizma, namreč demokracije, je bilo, da ima človek do človeške družbe pravice in da sme od človeške družbe torej vedno nekaj terjati. Taka in slična gesla so prišla prav ljudem s posebnimi zmožnostmi, ki so to temeljito izrabili in so brezobzirno korakali tudi čez trupla, ako je bilo to njim potrebno. Prav nič nenavadnega ni bilo, ako smo slišali prihajajoče mlade zdravnike, mlade odvetnike, mlade trgovce, da bodo v začetku svoje »karijere« brezobzirni do vseh, dokler si ne naberejo dovolj premoženja, potem, da, potem, pa si bodo že mogli dovoliti »luksus« ljudomilstva in usmiljenja in potem bo stari zdravnik že zdravil sem in tja kakega bednega študenta, delavca ali dninarja brezplačno, tudi odvetnik bo milostno zastopal proti mali oškodnici kako revno stranko in bodoči obogateli trgovec bo sem in tja dal že kakšnih sto lir v dobrodelne namene.

Taki so nameni doračajo, čih karieristov in taki so vsi, ki se na stara leta postavljajo s svojim delom za narod, dasi v resnici niso v mladosti zanj nič storili, temveč je narod delal zanje in jim plačeval drago njihove usluge, na stara leta pa so ti v blagostanju žrtvovali od svoje bogate mize milostno nekaj drobtin »za narod«. Že ta narod, ki drobtin ne potrebuje in ki je edini upravičen, da prijavi svoje pravice, med tem, ko imamo vsi drugi samo dolžnosti - do naroda, pa prav nobenih pravic, razen tistih, ki nam omogočajo naše delo.

Ne, slovenska inteligenca in ne polinteligenca, ne meščanski sloji, prav nobenih pravic nimamo do naroda, ničesar nimamo od njega zahtevati, razen vsakdanjega kruha, temveč imamo skrajno resne dolžnosti. Za vzor nam mora biti slovenska narodna straža na Goriškem, ki si je za prvo svoje geslo postavile: »Dolžnost do naroda!« »Torej ne pravice proti narodu, temveč verna služba naroda!«

Zato kličemo vse mlade Slovence na Goriškem in povsod drugod! Ne zahtevajte od naroda tisto, kar so morda vaši očetje zahtevali in česar vam danes izmučeni narod ne more dati. Nič več ni pravic, za nas so samo dolžnosti in sicer zelo krute dolžnosti do naroda, do malih ljudi, ki so danes veseli že zaradi tega, da sploh smejo svobodno in nemoteno govoriti v našem materinem jeziku, ki pa bodo jutri še bolj veseli, ko bodo goriškemu ljudstvu priskočili na pomoč mladi, nesebični zdravniki, mladi pravniki, mladi gospodarski, kmetijski, zadružni strokovnjaki...

Po vsem svetu so že zabrisane zahteve demokracije, ki bi bile v nebojevitih časih in v kakem angelskem svetu lepe in priporočljive, ki pa praktično niso izvedljive, zakaj pravico in svobodno udejstvova-

nje izrabljajo vedno prvič židje, drugi domači brezvestneži, ki se prisegajo na gesla liberalizma, kakor na pr.: »Zmožnemu prosta pot!« tretjič pa dva nova zaveznika, namreč mednarodni komunizem in mednarodni kapitalizem. Vidimo torej, da so prav ti štirje nasprotniki bili vedno na nasprotni strani koristi slovenskega naroda!

Svet se je presukal in gremo v dirigirano gospodarstvo. Poskus dirigiranega gospodarstva in pravega dejanskega socializma, dela za narod, se je na Slovenskem že posrečil pred štiridesetimi leti, ko smo snovali naše gospodarske za-

druge. Vidimo, da se ta način boja proti liberalizmu uveljavlja sedaj tudi v Nemčiji, po vsej Evropi, celo v Franciji, rojstni žibelki liberalističnih idej in načel. Celo Roosevelt mora v svojih ukrepih zatajevati taka načela, o sovjetih pa sploh ne govorimo, ker tam človek niti pravice do kruha nima, kaj šele do blagostanja.

Naš goriški slavček Simon Gregorčič je zapisal o dolžnosti tele verze:

»Ne kar veleva mu stan,
kar more, to mož storiti je
dolžan!«

Od tedaj se pravo pojmovanje dolžnosti do naroda ni prav nič spremenilo. -lr

Lahke kovine v sedanji vojni

Trije naši članki v zaporednih zadnjih številkah, so nam telje nekoliko seznanili z vlogo, ki jo ima kemija v sedanji vojni. Ti članki so: »Nitroglicerin in razpad atomov«, »Sodobno jeklo«, in »Antimon, baker in nikelj«. Sedaj bi pa še opozorili čitatelje na velevažno vlogo, ki jo imajo v sedanji vojni in v sodobni industriji lahke kovine.

Izmed lahkkih in splošno znanih kovin je na prvem mestu aluminij. Človeštvo ga pozna dobro komaj kakih 70 let in, ko je bil izdelan prvi kg aluminija, je bil skoraj tako drag kakor zlato, in vendar je aluminij prvina, ki je razširjena po vsem svetu, toda nikjer čista. Aluminij ima namreč to lastnost, da se zelo rad spaja s kisikom, z ogljikom (odtod rubin), najraje pa s prvino silicijem, ki je je prav tako dovolj na svetu. S silicijem imamo vsak dan opraviti, saj tvorijo bistveni del stekla, kremenjaka in ilovice. Glina oziroma ilovica, pa je naravna spojina aluminija in silicija. Kemiji in industriji je bilo dolgo časa težko ločiti aluminij od silicija. Najprej je našla industrija rudo boksit v našem Bohinju in tej rudi še danes Nemci pravijo po prvem najdišču »Wocheinit«. Ta ruda je imela sorazmerno največ aluminija in malo silicija in zato je bilo lažje pridobivati iz nje aluminij. Dandanes pa industrija s pomočjo elektrolize pridobiva aluminij iz navadne glinice, ki je je povsod dovolj. Prav zato se je morala Italija, ki nima skoraj nobenih rud, ne železa in ne premoga, osamosvojiti. Železo je mogla nadomestiti z aluminijem, vsaj v nekaterih industrijskih strokah, premog pa je nadomestila z vodno silo svojih alpskih rek. Tudi Nemčija, Amerika, Francija, Rusija in druge države, recimo v zadnjem času Hrvaška, ki imajo sicer dovolj železa in premoga, vedno bolj pospešujejo proizvodnjo aluminija.

Aluminij je zelo važna kovina, predvsem je njena odlična lastnost, da je zelo lahka, saj je komaj trikrat težja od vode, medtem ko je železo sedemkrat, zlato šestnajstkrat in platina celo enaindvajsetkrat težja. Aluminij današnja industrija uporablja za vse mogoče namene, za stroje, za posode, za orodje in tudi za orožje. Sodobnega letalstva, zlasti vojnega, si brez lahkega aluminija sploh ne moremo več misliti. Aluminij sam na sebi je krhka snov in za kovanje ni primeren. Toda kakor industrija spreminja prvotno krhko železo v trdo in ostro jeklo, tako spreminja tudi aluminij v duraluminij in ime že samo pove, da je to zelo odporna snov. Iz te snovi grade sedaj po vsem svetu lahka in odporna letala. Dur-

aluminij pa je seveda uporaben tudi za druge vojne in mirne namene.

Že sedaj pa vstaja aluminij nevaren tekmeec, namreč kovina magnezij. Ta prvina nima z magnetizmom nič opraviti, le ime je slično. Magnezij se silno rad spaja s kisikom, to se pravi, da hitro in bleščavo gori. Zarka in hitra svetloba, ki jo magnezij pri svojem gorjenju povzroča, je dobrodošla fotografom in filmskim operaterjem. Odtod »magnezijeva luč«. Toda magnezij čaka lepša bodočnost, kot da bi večno služil samo fotografom. Ta kovina je še lažja kakor aluminij, zaenkrat pa se ne da še primerno kovati. Kemija in tehnika preiskujeta sedaj načine, kako bi iznašla nekakšen »duromagnezij«. Verjetno je, da se jima to kmalu posreči in ker je magnezij lažji od aluminija, bomo najbrže kmalu doživeli čas, ko bodo krila letal iz magnezija in ne več iz aluminija. Magnezija je v naravi dovolj. Rdeči kamen tirolskih Dolomitov je zmes apnenca, to je kalcijevega karbonata in pa magnezijevega karbonata. V bližini je dovolj vodne sile za električni pogon in industrija že sedaj izdeluje magnezij iz tega kamenja. Ko bo potreba po magneziju narasla, pa ga bo seveda še več. Na slovenskih tleh pa je dolomitnega kamenja dovolj v Polhograjskih hribih in pa v špikih okoli Mangarta. Morda utegnemo doživeti še dan, ko bodo zrastle v bližini teh hribov nove tovarne magnezija.

Tretja lahka kovina je berilij, ki ima ime po dragocenem kamnu beriliju. To je kemična spojina kovine berilija in kisika. V družbi aluminija in magnezija je berilij najlažji in se da kar lahko kovati. Ima pa eno in sicer zelo tehtno napako: premalo ga je na svetu. Toda rudosledci bodo odkrili že nova najdišča berilija in kmalu bomo doživeli, da bomo imeli poleg aluminijastega, magnezijevega orodja in orožja, tudi oboje — iz berilija. -lr

Lahkomišljenost

Lahkomišljenost brez primere so si dovolili v nekaterih mestih nedaleč od nas mnogi prebivalci ob letalskih alarmih in ob doletu bombnikov. Radovedneži, ki so srečno preživeli že toliko alarmov, ne da bi prišlo do napada, so gledali v nebo in šteli bombnike. Tako se je zgodilo, da so popolnoma nezavarovani doživeli prve padce nepričakovanih bomb in posledice niso izostale. Kaj pravite, kako bi bilo v Gorici ob takem presečenju in če ne bi morda še več nepremišljenih radovednežev objokovalo svojo lahkomišljenost?

Prve svobodne volitve na partizanskem „svobodnem ozemlju“

Prejeli smo.

V nekaterih krajih, ki jih ima vsa dežela za najbolj partizanske, so bile »svobodne« volitve v občinski svet. Izvršile so se pa tako, da so morali ogleduhi budno paziti na vseh križpotih in prelazih, da se kje ne prikaže kak nemški vojak, ki bi mogel svobodo volitev kako motiti v kraju, kjer so partizani »edina oblast« in popolni »gospodarji« položaja.

Druge svoboda je bila v tem, da so vsi pametni kandidati na vse mile načine zastoj prosili, naj jih vendar na noben način ne stavijo na listo kandidatov. To se je najbrž pri teh volitvah prvič zgodilo, kajti zgodovina ve povedati, da so v dobi »suženjstva« na splošno ljudje zelo radi videli, ako so bili izvoljeni za župana ali vsaj občinskega svetovaleca.

Tretja svoboda je bila v tem, da so prisiljeni kandidati pritiskali na volivce, naj jih vendar vsaj oni pri volitvi črtajo z liste, ker se je baje na Kranjskem tu in tam zgodilo, da je izvolitev v partizanski občinski svet marsikoga stala življenje, ker partizani kaj radi ob raznih hajkah pustijo sezname svojih zaupnih mož v zapuščenih arhivih.

Četrto svobodo so pa uživali volilci sami, ki bi se bili najrajši volilni svobodi odpovedali in od volitev izostali, pa so prišli oboroženi možje in jih prisilili na volišče.

Torej volitve so se tako svobodno izvršile, kakor so »prosto« volilni razni davki in datjave, ki jih izsiljujejo razni terenci iz velikega navdušenja ali tudi iz velikega strahu, kar je navadno in pomeni nov dokaz partizanske svobode.

Če vprašas ljudi iz takih »partizanskih krajev«, kako da tako navdušeno govore o partizanih, ako jim je vse partizansko tako zoprno, celo tudi županska čast, ti zaupno povedo: Tovariši, saj vendar moraš vedeti, da smo postali mojstri v laži in da se moramo iz ljubezni do svoje kože ves dan potvarjati, pa naj pride kdor koli v vas.

Zadovoljstvo v Franciji

Pariz, 29. jun. Pariško časopisje se vedno bolj zanima za potek bojev na invazijskem bojišču ter z zadovoljstvom ugotavlja, da sta London in južna Anglija že vse poslednje dni v ognju novega nemškega orožja. List »Aujourd'hui« piše, da se je treba zahvaliti nemškemu orožju, da ne ostanejo nekaznovani zločini letalskih gangsterjev. V »Oevreu« piše Marcel Deat, da si je Eisenhower pač drugače predstavljal razvoj položaja.

Strahovalci nad Bolgarijo

Sofija, 29. junija. Bolgarski generalni štab je objavil, da so sovražna letala 23 in 24. junija dopolne na poti v Rumunijo in nazaj preletela bolgarsko ozemlje. V obeh letih so vrgli bombe na nekaj bolgarskih krajev ter ponekod obstreljevali prebivalstvo.

Vse jude so v Budimpešti preselili v določeni mestni predel. Vse hiše, ki so bile v ta namen izbrane, morajo imeti nad vhomom narisano veliko Davidovo zvezdo. Preselitev judovskih družin se bo morala izvesti do 30. junija. Za vsako družino so odredili le po eno sobo.

Le Havre in Cherbourg

Po vsej zemeljski obli se danes navajata imeni francoskih luk Le Havra in Cherbourga; to sta pristaniški mesti med katerima se razprostira področje, ob katerim se odigrava prvi del angloameriške invazije. Normandija ima prenekatera lepa pristaniška mesta. Omenimo naj le Grandville, ono pristanišče ob zapadni obali polotoka Cotentin, iz katerega se je razvijal predvsem promet z nekoč angleškimi otoki Jersey, Guernsey in drugimi malimi normanskimi otoki. Dočim pa se pri teh pristaniških mestih značaj pristanišča preliva v značaj kopališča, sta Cherbourg in Le Havre izraziti veliki, pristanišči mednarodnega značaja. Dasi sta ti dve imeni sedaj v nekaki zvezi, se vendarle obe mesti znatno razlikujeta.

Le Havre, ki leži ob izlivu Seine je veliko trgovsko pristanišče severne Francije ter glavno trgovsko torišče dežele. Njegov sloves ne izvira samo od živahne plovbe, marveč tudi zaradi njegovega pomena kot svetovnega tržišča. V trgovini s kolonialnimi proizvodi, kavo, kakavom, bombažem in drugimi pridelki, je zavzel Le Havre že od nekdaj odlično mesto, čeprav se v pogledu svetovne trgovine ni mogel kosati z vodilnimi nemškimi pristanišči. Z 11,5 milijona tonami, kolikor je znašal promet v letih pred vojno v Le Havru, zavzema drugo mesto med francoskimi lukami. Presega ga Marseille, ki je imel letno 14,2 milijona ton prometa. Enak promet kakor Le Havre sta imela pred vojno n. pr. tudi Neapelj in Southampton, vendar pa se v pogledu mednarodne plovbe Neapelj ne more primerjati z Le Havrom. Razumljivo je, da je bilo tako pomembno pristaniško mesto, kakor je Le Havre, zelo privlačno tudi za različno obrt. Ze sam položaj ob izlivu Seine, ki veče morskoplovbo z rečno plovbo in železniškim prometom v notranjost, ustvarja ugodne pogoje za industrijski razvoj.

Baš ta povezanost Le Havra z morjem na eni in z zaledjem na drugi strani ter z velikimi

pristaniškimi napravami je bila za Eisenhowerove invazijske strategije zapeljiva, ker so računali s tem, da bodo mogli od tod neposredno vdreti v življenjsko važna središča francoskega ozemlja. Nobenega dvoma ni, da so bila prva izkrcanja invazijskih čet izvršena z namenom, polastiti se tega važnega pristanišča. Toda vzhodna obala se je izkazala za nedostopno in tako je bil Montgomery prisiljen prenesti težišče svojih operacij na polotok Cotentin, na čigar skrajnem koncu leži Cherbourg. Značaj tega pristaniškega mesta pa je bil v mirni dobi docela različen od značaja Le Havra. Cherbourg je bila ona luka, v kateri so vedno pristajale ladje velikih mednarodnih prog, ki so prihajale iz Hamburga, Bremena, Rotterdama, Antwerpna in iz Anglije. Mnogi potniki pa, ki so se hoteli izogniti zamudni vožnji čez Severno morje, so se prav v Cherbourgu vkrcali za pot čez Atlantik. V tem malem, v stavbnem pogledu dokaj malo privlačnem mestu, z jedva 39.000 prebivalci, je bil zaradi tega vedno živahen promet potnikov, ki so tu skušali dobiti zvezo s tem ali onim prekoceanskim parnikom. Zaradi tega razpolaga cherbourško pristanišče z najmodernejšimi napravami za osebni promet. Potniški promet, ki je znašal pred vojno letno nad 200.000 potnikov, je dvignil Cherbourg poleg Marseillesa in Le Havra na tretje mesto francoskih pristanišč.

Kakor pa je bil periferni položaj tega pristanišča zelo ugoden za civilni potniški pomorski promet, je Cherbourg dokaj manj privlačen za Eisenhowera, ker bi si morale njegove čete po zavzetju te močno utrjene luke šele s težavo priboriti prehod čez ozki contentinski polotok proti jugu, dočim bi mu posest Le Havra omogočila dokaj lažjo izvršitev zastavljenih nalog. Sedaj, ko se je pričelo obleganje Cherbourga, se lahko samo reče, da je bil Eisenhower pri neprostovoljni izbiri med dvema lukama prisiljen osredotočiti svoje napore na obojeto luko, ki mu prinaša najmanj ugodnosti.

Sovjetske izgube so ogromne

Berlin, 29. jun. O podatkih nemških izgub, ki jih je o priliki tretje obletnice nemško-sovjetske vojne objavil moskovski poročevalski urad, je izvedel DNB:

Dočim je samo v nemško ajetništvo padlo 5.650.000 mož, označujejo Sovjeti višino vseh svojih izgub s 5,3 milijoni mož. Sovjetska armada je svoje najtežje izgube doživela že v prvem letu vojne. Od 22. junija do 31. decembra 1941 je bilo ujetih 3.812.000 mož. Zaključni podatki nemškega vrhovnega poveljstva so pokazali dne 27. septembra 1941, da je bilo v dvojni bitki pri Vjazmi in Brjansku ujetih 665.000 mož, 19. oktobra 1941 pa v veliki obkoljevalni bitki pri Kijevu nadaljnjih 657.000 ljudi. V letu 1942. se je skupno število ujetnikov zvišalo za 1,5 milijona, tako, da je bilo že 1. januarja leta 1943. 5,3 milijonov boljševikov v nemških ujetniških taboriščih. Medtem se je število ujetnikov še nadalje zvišalo. Trditve moskovske informacijske službe, da so znašale sovjetske izgube v treh letih le 5,3 milijona mož, so se že samo s podatki o sovjetskih ujetnikih izkazale za

popolnoma nesmiselne in neresnične. Ako pa boljševiki za to, da bi varali javnost glede svojih izgub, k slednjim ne štejejo ujetnikov, temveč razumejo pod temi številkami samo padle vojake, je zgornjih 5,3 milijona še daleč pod dejansko število izgub, ki je več kot za 100% višja. Število padlih boljševikov najbrže ne bo previsoko ocenjeno, ako se označi z 12,7 milijona vojakov.

Dočim so torej boljševiki glede svojih padlih in ujetih vojakov priznali, komaj tretjino dejanskih izgub, so navedli izgube oklopnikov, topov in letal s približno polovičnimi številkami. Kolikor so mogli ugotoviti Nemci, so izgubili boljševiki v preteklih treh letih 93.420 oklopnikov, 88.646 topov, med njimi 35.810 protitankovskih in 4266 protiletalskih topov ter 57.954 letal.

„Goriški list“
v vsako našo družino

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

Dobra so briška in vipavska vina

Dober poznavalec goriških vin nam je poslal naslednje poročilo:

Goriška dežela pridelava vsako leto precej dobre vinske kapljice. Zanimalo bode marsikacega, koliko vina pridelava Vipavska dolina in koliko pridelajo briške vinske gorice. Pa tudi katera kapljica je boljše in katera je manj vredna? Znano je, da imajo briška vina velik sloves po naši deželi, pa tudi - izven dežele. Moramo pač priznati, da so Briči zares mojstri v vinarstvu. Sadijo po večini žlahtne trte in ker je briška zemlja bolj kamenita od vipavske in ljubko sonce močnejše pritiska po briških gorah kot po vipavskih, je naravno, da je briško vino bolj sladko in okusno od drugih vin in seveda močnejše. Brič goji na drug način pridelano kapljico kot Vipavec, in sicer Brič takoj ko grozdje potrže,

ga zmelje in mošt hitro v sod spravi, da vino samo v sodu dozori, dočim pa Vipavec vino kuha 24-28 ur na tropinah in vino seveda med kuhanjem izgubi sladkobo in postane v kratkem trpko. V dobrih letinah zlasti pa zadnja leta so Briči zasadili nebroj novih trtnih nasadov. Briška pokrajina pridelava do 250.000 hl. vina. Ne vedo pa, da so za časa Napoleona prvega briška vina tako slovela, da so prihajali tuje iz daljne Francije v Brda nakupovati briško kapljico ter jo izvažali v Francijo ter iz nje ustvarjali prvovrsten šampanje. Pred prvo svetovno vojno so bila briška vina takoj po trgatvi oddana v Ljubljano, v Trst, v Gradec, na Dunaj, da celo v Videm, ki je bil takrat odrezan od Brd, je rad nakupoval briška vina. Seveda ne smemo reči, da ni vipavsko vino prvovrstno. Je kapljica za katero so se takoj

po trgatvi zanimali Ljubljanci, Dunajčani i. t. d. Komaj se je vino v kleti malce od-dahnilo, so že bili kupci na vratih in vino je začelo z stotimi vagoni romati po železni cesti v daljne kraje. Takrat kmet ni poznal vinske krize, več ko je pridelal, več je prodal. Bili so takrat lepi časi za našega kmeta, zlasti če pomislimo, da je vino glavni pridelek briškega in vipavskega kmeta. Vipavska dolina pridelava v dobrih letinah do 300.000 hl. vina. Po prvi svetovni krizi so začeli tudi Vipavci gojiti bolj žlahtne trte. Uspehi so že danes razveseljivi. Pridelki so prvovrstni.

Pa tudi goriška okolica pridelava precej dobre kapljice vina, zlasti Podgora, S. Peter, Vrtojba i. t. d. Ko bodo nastopili normalni časi, tedaj bodo naši vinogradniki še bolj razvili svojo delavnost v panogi vinogradstva. K-i.

Naš živilski trg

Zdaj moraš pa kar pohiteti, če hočeš preskrbeti potrebno zelenjavo in sočivje, ki ga potrebuješ za kuho. Zjutraj si lahko kupiš glavnatu solato, mali redič, sveže rezane bučke in lepe kumarice. Če pa prideš po deseti uri, pa se moraš zadovoljiti z blagom, ki je ostalo skrbnim gospodinjam. Zelje ima že precej trde in velike glavice. Sicer je še zeleno in to plaši nekatero gospodinje in kuharice, da ga ne kupijo. Prav gotovo ne vedo, da je zeleno zelje prav tako okusno kot belo, a da ima v sebi več železa in vitaminov kot belo zelje. Treba ga je le dobro sesekljati, da ni sledu o štorih. Sadja je prav malo. Zadnje češnje vabijo kupce, ki pa se ne zmenijo dosti zanje, ker ima že vsaka svojega spremljevalca. Tu in tam še vidiš rdeči ribezelj, a pred njim tudi primerno vrsto ljudi in veselje do njega te kar mine. Prav taka vrsta je tudi za stročji fižol. Sicer je že precej žilnat, a to nas v teh časih ne moti kaj preveč. Prve hruške že prodajajo, a še nimajo pravega okusa. Primerne so bolj za kompot.

Cvetja je dovolj, a je precej drago. Vrtnice so prav lepe in bi nam večkrat krasile sobe, le da bi bile nekoliko cenejše.

Vrtni nagelji nas že pozdravljajo z lesenih stojnic in njih lepi vonj nas prisili, da pozabimo na visoko ceno. Upajmo, da bodo v kratkem kaj ceneje, da si jih bomo mogle kupiti tudi me in si ustvariti v svojih domovih vsaj videz polja.

POROKA

V soboto 24. junija, sta se poročila gđc. Anica Černičeva iz ugledne slovenske družine v Št. Petru pri Gorici in g. Bruno Doktorič, zasebni uradnik. Čestitamo.

MLAČEV 1944

Pokrajinski poljedelski odbor v Gorici je razglasil navodila glede letošnje mlačve. Goriški prefekt je odredil revizijo vsega pridelka v goriški krajini in militarizacijo dodeljenega osebja. Pridelki bo na razpolago pokrajinskemu konzorciju mlaticev, ki bo poskrbel za najboljšo porabo. Pričetek mlačve je določen za 1. julij.

DOGON ŽIVINE V JULIJU

Dne 4. julija bo dogon živine v Moši pri javni tehtnici, dne 5. julija v Gorici pri mestni klavnici, dne 11. julija v Krminu na sejmšču, v sredo 12. julija v Gorici v mestni klavnici, v torek 18. julija v Roci pri mestni klavnici, v torek 25. julija v Fari pri Soči pri

javni tehtnici, v sredo 26. julija v Gorici pri mestni tehtnici.

Možje in fantje, pozor!

Za vse može in fante brez ozira na izobrazbo in družabni položaj bo pri Starem sv. Antonu od 3. do 7. julija vrsta versko vzgojnih konferenc. Od ponedeljka do četrka bo vsak večer ob 8. uri govor in nato kratek blagoslov. V petek zjutraj ob 6. uri bo pa sv. maša in govor.

Govori bodo sledeči: 1. »Moška vera«. — 2. »Moško upanje«. — 3. »Moška ljubezen«. — 4. »Moško delo in trpljenje«. — 5. »Hrana in plačilo«.

Vse verne Slovence prosimo, naj napravijo, kar je v njihovi moči, da bo udeležba res čim večja. Tu in tam smo že imeli govore za može in fante, ali udeležba ni bila taka, kakršno bi smeli v teh resnih časih pričakovati. Ta pobožnost ni namenjena samo tistim, ki se itak redno udeležujejo vseh verskih prireditev, ampak predvsem tistim, ki redko slišijo besedo božjo in je zato njih verska kultura zanemarjena.

Slovinci si želimo večje edinstvo in medsebojne ljubezni. Najzanesljivejša vez edinstvo in ljubezni je brez dvoma vera in življenje po veri.

Ker ne gre le za kako postransko in manj važno stvar, pričakujemo, da bodo naši može in fantje pripravljeni, doprinesli tudi kako žrtve, da ta versko duhovni tečaj lepo uspe.

KRŠČANSKE ŽENE IN MATERE!

Vaša mesečna duhovna obnova bo v sredo 5. julija ob 5. uri popoldan. To pot boste slišale, kaj vam je storiti, da bo vladal v vaših družinah pravi red in mir.

K tem govorom smejo prihajati tudi dekleta, ki težko pridejo k dekliškim sestankom vsako četrto nedeljo v mesecu ob 4. uri popoldan.

naroda se je iz skromnih, od vseh strani zaničevanih početkov v »vaskih stražah« pred dvemi leti, v domobranstvu v trdnem naslonu in najtesnejšem sodelovanju z nemško vojsko okrepil in razrastel tako, da danes OF že pre-rašča. Hkrati so erke OF izgubile tisti značaj, ki ga jim je satansko spretno privedela KOMINTERNA, in so postale UF — uničevalna fronta slovenskega naroda, in »Tito« že zdavnaj ni več »slovenski maršal« in nedotakljiva veličina, ampak je postal navaden lump, ki ga policija že dolgo išče. S tem pa je komunistična revolucija obsojena na pogin, kontrarevolucija naroda zmaga. Tisti, ki so veter sejali, že slutijo, da bodo v viharju padli.

Zato vedno novi in novi poskusi, obnoviti si razrahljane in razredčene komunistične tolpe po grmovju, da bi zločinci vendar še dobili v njih neko upanje na vsaj zasili izhod izpred sodišča. To so sicer vedno delali, že jeseni l. 1941 so vse klicali, vabili in vlačili v svoje »kadre« in tako vse leto 1942 in 1943, zadnje dni pa so te svoje napore še povečali. Prav te dni »oni drugi« razpošiljajo »nam drugim« po Kanalu in okolici — morda tudi kje drugje — vabila, pozive ali kaj, da se moramo pridružiti njihovim tolпам v grmovju. Pozivi so podpisani od dveh najvišjih slovenskih osebnosti: »Soča« kot tajnik — no, saj jih poznate. »Sotčas«, se je rodil dne ... mladost je preživel v ... študiral ... nato je nekaj časa blagoslovljeno deloval v ...

DOPISI

PODBRDO

Dovolite g. urednik da se tudi mi iz našega kotečka Baške doline enkrat oglašamo v Vašem cenjenem listu. V nedeljo dne 25. t. m. smo imeli v naši cerkvi Sv. Nikolaja lepo pomembno slavnost. Naši malčki so prvokrat prejeli Sv. obhajilo. Ob tej priliki je domači župnik g. Vrtovec na sijajen in krasen način govoril o izgubljeni ovci in kako je Jezus vesel majhnih otrok če živijo po naukih Sv. Cerkev. Po sv. maši je g. župnik vsakemu razdelil spominsko podobo in zajtrk v župnišču.

Dalje sporočamo cenjenemu občinstvu, da na Grahovem posluje ob popoldanskih urah vsaki dan v ljudski šoli zdravnik g. Kovač Dušan doma iz Ljubljane.

IDRIJA

Idrija, 22. junija 1944.

Na današnji dan pred petsto leti se je našla nova žila živosrebrne rude v Idriji. Ker je bilo prebivalstvo v nevarnosti, da mu z usahnitvijo rude usahne tudi glavni vir zaslužka, se je v hudi stiski zateklo k Bogu po pomoč. Ker je bila njegova prošnja uslišana ravno na dan sv. Ahacija, ga je ljudstvo poleg sv. Barbare izbralo za tarnega patrona in zaobljubilo slovesno procesijo na njegov praznik. Tako smo tudi včeraj imeli lepo procesijo sv. Rešnjega Telesa na čast farnemu patronu sv. Ahaciju in drugim priljubljenim našim zavetnikom: sv. Barbari, sv. Tereziji Veliki in sv. Janezu Nepomuku, kakor so nam za-pustili častitljivo izročilo naši verni predniki, ki so se bolje od nas zavedali, da je vsak dar — in tudi idrijski rudnik, ki preživlja 5000 ljudi — dar božji, ki zanj nismo Bogu nikoli preveč hvaležni. Tudi vreme nam je prizanašalo ves čas procesije, da je bila procesija res lepo uspeša. Žal, da ni bila tako veličastna, kakor pred 35-50 leti, ko smo živeli v miru in nas moderne zmote ter težave vojskih časov niso begale. Posebno smo pogrešali udeležbe naših trpinov — rudarjev in njihovih slikovitih uniform.

Procesijo je vodil ob precejšnji udeležbi domače duhovščine naš novi dekan in župnik, preč. gosp. Janko Žagar, bivši naš kaplan in potem sko-

zi 18 let župnik v Ledinah nad Idrijo. Ustoličili ga bomo na praznik sv. Petra in Pavla kot idrijskega župnika in dekana in goreče prosili vsemogočnega, da nam ga ohrani dolgo vrsto let v naši sredi in da po njem prenovi v Božjem Duhu naša srca in dvigne versko življenje v naši župniji, ki je vsled težkih razmer v zadnjih letih začelo propadati.

V Spodnji Idriji smo pretečeni torek (28. junija) pokopali go. Marijo Likar, po domače Planinko. Bolehala je dolgo časa na zavratni boleznih in veliko trpela. Bila je blagega značaja in velika dobrotnica revežev. Krasen pogreb je pričal, kako je bila pokojna spoštovana in priljubljena pri vseh. Pogrebne obrede je opravil preč. gosp. dekan J. Žagar, ker je bila pokojna doma iz Ledin. Bila je tudi naročnica »Domoljuba«. Blaga duša počivaj v Bogu! Možu, hčerki in ostalim naše iskreno sožalje!

V soboto praznuje svoj osemdeseti god preč. gospod Ivan Remec, zlatomašnik in dekan v pokoji, ki oskrbuje dušno pastirstvo v zavetišču za uboge na Marofu pri Idriji. Bog ga ohrani še mnogo let!

Željno pričakujemo naših fantov — domobrancev, da bi s svojo lepo domačo pesmijo prinesli malo veselja med nas Idrijčane, ki še čutimo slovensko in ljubimo verske in narodne svetinje ter resnico s poštenjem in pravičnostjo, čeprav smo zaostali za vami Ljubljanci in Goričani, kar tiče borbe proti brezbožnemu in protinarodnemu komunizmu. Krive so temu največ slabe prometne zveze v teh razmerah, ker smo tako daleč od železnice in dostikrat tako-rekoč odrezani od večjih središč: Ljubljane, Trsta in Gorice.

O enakosti in tovarištvu, oziroma bratstvu med nižjimi partizani ter komandanti in politkomisarji bi vedel povedati, če bi še živel seveda, revež, ki ga je pred kratkim ustrelil politkomisar, ker se je predrznil sestradan vzeti košček kruha, ker je bil tisti kruh določen za »višje« tovariše in »boljše« ljudi. Ti pač imena ljudje več ne zaslužijo, marveč bi se jih bolje označilo z inteligentnimi zvermi, ker so v sebi izkorenili vsako človečansko čustvanje. — Zgodilo se je to nekje v okolici Cerkna in Idrije.

Stari volk je oblekel svoj - prvi kožuh

Kanal ob Soči, 27. jun.

OF in vsem njenim tolпам bijejo zadnje ure. Odpor naroda zoper vse nakane Zveze sovjetskih socialističnih republik raste iz dneva v dan in pridobiva na notranji in zunanji moči, »oni drugi« pa vedo, kaj so počeli nad našim narodom zadnja leta. Umorji, požigi, poboji, pokolji celih družin, izropanja trdnih domačij — hm, ni lahko take reči na vesti imeti in gledati grozče razsulo OF!

Zato OF za rešitev komunistov, ki so divje vrтели nad narodom kolo uničevanja, napevja zadnje strune. Ne za rešitev topoglavij terencev, ki so po OF padli v KPS kakor Pilat v vero, omamljeni zgolj po paroli: »delili bomo«; tudi ne za rešitev domišljavih teren, ki so iz napuha iz Marijine družbe telebile med ciganke zgolj v upanju, da bodo postale še »sovjetske dame« — ne, ne gre za rešitev teh in takih, za OF posebej iznajdenih komunistov — taka navlaka se lahko žrtvuje, saj »žrtve pri taki reči itak morajo biti«. Komunistični zaroti gre za rešitev komunistov, tiste stare prave komunistične garde, ki je l. 1941 začela — pa je imela že takrat vso šolo KOMINTERNE za seboj — in je v vseh uničevanjih teh let ostala nedotaknjena, sedaj pa ji po nepretrgani

verigi samih zločinov slednjič grozi končna sodba in kazni, ki seveda more biti samo ena.

Rešitev in zadnje upanje komunistov pa so vedno bile — tolpe po grmovju. Brez oboroženih tolp ni revolucije, komunisti pa so po revoluciji hoteli splezati narodu za tilnik, da bi ga z nagajkami gnali v blazno »veličanstvo« kolhozov in stanovanjskih kasarn, zato brez tolp nič ne morejo. Zato vsa leta te revolucije toliko truda in napora za zbiranje, sestavljanje, »zunanje in notranje formiranje« oboroženih komunističnih tolp. S temi tolpmi je pa tako: kakor jih zbirajo, tako se razhajajo, deloma same od sebe, ker može in fantje med komunisti od blizu vidijo, da je pravi, resnični kralj grmovja in moči Antikrist, pa naj si nadeva katerokoli erke iz abecede, deloma v raznih »haikah« po nemški vojski in domobranstvu. Tako komunisti nikdar nimajo zanesljivega hrbita za seboj in vedno le trepetajo za resnični, končni uspeh svoje zarote. In ko odpor naroda po tolikem krvavem trpljenju in tolikih sleparijah za duše naraste in zraste že v cel val, da grozi odpliniti vse te peklenske iznajdbe (AVNOH, ZAVNOH, NOV, POJ, SKZZ, ZFM, AVNOJ itd.), jim začne iti za zadnji »zares«.

In v tem stanju smo danes. Odpor

kjer se ga ljudje še danes hvaležno spominjajo, nato je prenesel svoje delovanje v grmovje, od koder nas s tem poziva, da na njegovo besedo zastavimo življenje; »Nikolaj« je šel prav isto pot in se je sedaj, preden bo obesen, obrnil na »nas druge« z enakim ukazom: Pravezprav je pa že »izdajstvo«, takim visokim osebnostim pregledovati preteklost, »zaveden narodnjak«, kakor so »oni drugi«, mora skočiti kar v temo...

Da bodo pozivi videti bolj slovesni, se začnejo s »slavnimi« besedami »slavnega« maršala Tita (včasih ga »oni drugi« tudi imenujejo: »legendarni junak«) in »slavnem« II. zasedanju: AVNOJ. »Oni drugi« ne marajo in ne marajo videti, da »maršal Tito« za Slovence že zdavnaj ni noben malič več, da — odkar imajo puško na rami in veliko domobranstvo — se že zdavnaj ne boje več njegovih satanskih pogledov izza grmovja; tudi ne marajo sprevideti, da so Slovincem Stritarjevi »Zimski večeri« ali pa Baragova »Dušna paša« veliko večje svetinje kot pa vsi »AVNOJ«, »NOV« in »POJ«, kar vse skupaj imajo pisme, ni Slovinci za »ABROKADABRO« slovenskega naroda«. Le zato, ker ju je hudič udaril s slepoto, da ne vidita vstajenja naroda, »znana voditelja slovenskega naroda« »Soča« in »Nikolaj« začneta te pozive s Titovimi besedami, da bo vsak videl, da je to pravzaprav pisano le za »one druge«, ki so udarjeni z enako slepoto.

Pa to še ni najvažnejše. Važnejše

je to, da tam stoji črno na belem, da je to »poslednji opomin« in »zadnji poziv«. Hvala Bogu, toraj smo vendarle prišli tako daleč, da bo tega enkrat konec! Vidite, kako prav smo imeli »mi drugi«, ki doslej na vse take in podobne »opomine« in »pozive« nismo šli; dobro smo namreč vedeli, da je še vedno čas, napraviti samomor za rešitev komunistov. In kakšni norci so bili tisti, ki so šli jeseni 1941 ali v prvih mesecih 1942, zgolj zato, ker je »Slovenski poročevalec« (uradno glasilo »Soča« in »Nikolaja«) pisal, da »poslednjič« poziva vse za orožje sposobne, da gredo v grmovje, ker da je »leto 1942 leto velikih boljševiških zmag in leto naše narodne osvoboditve« in je dodajal: »Naj živi leto 1942!« Zdaj se pa izkaže, da takrat prav nič ni bilo treba iti, niti se ne l. 1943, ker je še sedaj — v juniju 1944 — čas in prilika, da znori za »maršala Tita«, kdor je k temu nagnjen. Ker pa so komunisti medtem že na tisoče mož in fantov iz vrst »nas drugih« poklali, pomorili in pobili, mnoge z otroci in ženami vred, ker na »poslednji poziv« l. 1941 niso šli, niti l. 1942, niti l. 1943, ker »mi drugi« pač nismo k boljševiški blaznosti nagnjeni, zato sedaj »oni drugi« ponovno »poslednjič« opominjajo in »zadnje pozive« pošiljajo, vendar pride še kdo v grmovje, da komuniste, ki so si medtem omadeževali roke s krvjo poštenih Slovincov, reši grozče sodbe in kazni.

(Nadaljevanje sledi.)

Vesti iz Trsta in okolice

OB PREDALARMU DOSTOPNI ZAKLONIŠČNI PREDORI

Ob predalarmu je dovoljeno občinstvu dostop v sledeče že dokončane zaklonske predore: Stopnišče Monticello, ulica Kolonja, Stopnišče Margerita, Vseučilišče, Greta, Rojan, Trg Karla Alberta, Ulica Orlandini-Rosetti, Barkovlje, Bonaparte, Ladjedelnica.

DOSTAVLJANJE NOVIH ŽIVILSKIH NAKAZNIC

Te dni so pričeli v Trstu z dostavljanjem novih štirimesečnih živilskih nakaznic za mesece julij-oktober.

POROKE

Te dni so se poročili v Trstu mornar Alojz Karlovič in šivilja Boštjana Picione, železničar Jordan Skoda in gospodinja Ana Švab, upokojenec Josip Kobald in gospodinja Marija Furlan vd. Škabar, mizar Rupelj in gospodinja Ivanka Guštin, profesor telesne vzgoje Arnošt Ileni in uradnica Leona Sitar, dentist Hektor Boselo in gospodinja Vanda Modrijan, mizar Bruno Vizintin in frizerka Bruna Trampuš, pomorski kapitan Rudolf Bonicoli in uradnica Bruna Stokar.

SMRTNA KOSA

Te dni so umrli v Trstu: Oskar Ferjan, 48-letni Franc Milivoj, 31-letni Anton Rosar, 70-letna Marija Bergamas, 84-letni Zmagoslav Zavadlal, 77-letna Uršula Sedmak, 61-letna Zorka Rajčević, 38-letna Kristina Oman, 16-letna Celestina Kert, 25-letni Pavel Sevšek, 54-letna Santa Sevšek, 33-letni Karel Sancin, 29-letni Zmagoslav Švagelj, 11-letni Ivan Čuček, 74-letni Anton Semec, 63-letni Ernest Sevič, 80-letni Franc Just Verduš, 30-letni dr. Alfred Lipan, 13-letni F. Žagar in Anton Abram.

VELIKODUŠNO DEJANJE TRŽAŠKEGA GOSTILNICA

Znani tržaški gostilničar Franc Podgornik iz Videmske ulice 11 je povabil v svoje gostilniške prostore na kosilo 50 otrok tržaških oškodovancev. O tem njegovem velikodušnem dejanju je bil obveščen tržaški župan Pagnini, ki se je takoj odpeljal k Podgorniku in prisostvoval pogostitvi težko preizkušene mladine. Poleg juhe so prejeli še prikuho, kruh, sadje in sir. Razen tega tudi kozarce vina. Župan je izrazil Podgorniku svoje priznanje in zadovoljstvo zaradi človekoljubnega dejanja.

SMRT POD TRAMVAJEM

Ivan Mineo iz ulice Solitro 3 je hotel prekoračiti tračnice tramvajске proge. Pri tem ga je zajelo vozilo in je nesrečni Mineo obležal z usodnimi poškodbami, za katerimi je kmalu podlegel.

OGENJ PRI SV. JUŠTU

V bližini gradu pri Sv. Juštu je pričel goriti les. Pribrzeli so tržaški gasilci, ki so ogenj pogasili. Pri gašenju se je onesvestil 19-letni Bruno Sesli iz ulice Dolga obala 374. Prepeljali so ga v tržaško bolnišnico.

NEZGODA V BARKOV-LJAH

V bližini morskoga kopaljšča Excelsa v Barkovljah je padel s tramvaja 12-letni učenec Sergij Stare iz Barkovelj 186 in obležal s poškodbami na levi nogi. Zdravi se v tržaški bolnišnici.

BOJEVITI AMACONKI

31-letna Simeona Krekič, ki stanuje v Istrski ulici 133, je srečala znanko Zmagoslavo Lenzi. Beseda je dala besedo, sporekli sta se in spopadli. Pri tem je zamahnila Lenzijeva s steklenico po glavi Krekičeve, ki je bila vsa krvava. Zatekla se je v tržaško bolnišnico.

ŠTIRJE ROPARJI NAPADLI GOSTILNICA

Oni večer se je vračal tržaški gostilničar Ferdinand Vouk, star 54 let, skozi smrekov gozdič domov. Nenadoma so navalili nanj iz grmičevja štiri rokovnjači, ki so ga hoteli izropati in mu vzeti kovčeg, ki ga je imel pri sebi. Toda napadeni gostilničar se je krepko postavil v bran in začel klicati na pomoč, na kar so jo napadalcji popihali, potem ko so mu prizadejali več poškodb.

NEZGODA ZARADI IZSTREKLA

14-letni Franc Gemijan iz tomajske okolice je našel na polju izstrek, ki je eksplodiral. Nesrečni deček ima poškodbe po obeh rokah in nogah ter po obrazu. Prepeljali so ga v tržaško bolnišnico. Podobna nezgoda je doletela 54 letno kmetico Josipino Žužek iz Knežaka. Žužkova ima rane na obrazu, nogah, desnici in čelu.

V DOLINI PRI TRSTU

sta našla 16-letni Bruno Bordon in njegov 14-letni brat Boris na bližnjem polju razstrelivo. Najdba je imela usodne posledice za oba brata, ki sta ob eksploziji dobila poškodbe po vsem telesu, Zdravita se v tržaški bolnišnici.

Kmetijstvo

Vrtno rastline

V trdih vojnih časih se je že marsikdo naučil, kako je treba obdelovati vrtno zemljo, in marsikateri vrtninar dobiva že s skromnega prostora kaj lepe pridelke. Toda ta in oni se pritožuje, da nima srečne roke za vrt, da se mu je od sto sadik solate prišlo komaj deset, da se njegova zemlja ne da z ničemer poboljšati, da prav njegove kumare zmerom osmudi najbolj strupena sapa, da se prav v njegovem ognježdijo najbolj trdoživi pleveli, kotijo najpožrešnejši zajedavci itd. Če pa od blizu pogledaš vrtninarja, ki ima »srečno roko«, vidiš da skrivnost njegovih uspehov izvira predvsem iz pravega zanimanja za vrt.

Je pač tako, da so rastline živa bitja: kakor otrok brž čuti, kdo se zanj resnično zanima, tako tudi v razvoju vsake vrtno rastline brž spoznava, ali ji streže skrben gojitelj ali pa površnež, ki nima zanjo nikoli časa. Zato ni čudno, da se kar duši od pomanjkanja n. pr. uboga glavna solata; s trdim klinom jo je trdo posadilo v mokro zemljo klepetavo dekle, ki je imelo sto misli vsepovsod niti ene pa ne pri nežnih koreninah neobgljenih rastlin. Zato ni čudno, da raste vse tako bohotno, kar koli posadi na svojih gredicah na primer tisti stari penzionist, ki od ranega jutra do poznega večera venomer brska po zemlji, ki mu ne uide noben rogovilček, ki menda ve za vsako pikapolonico na svojem fižolu in vsako kolera-bico kar s prstom žgečka — zato pa raste tako veselo!

»Ampak«, se bo ta ali oni opravičeval, »vse bi še šlo, ko bi tudi moja zemlja bila drugačna! Ko bi ne bila tako nazarensko pusta in mrtva, saj ji nobeno umetno gnojilo ne pomaga!« Kdor je to spoznal, je že blizu prave poti. Res, največ slabih uspehov imamo vrtnarji zlasti zato, ker so naše vrtno zemlje slabo pripravljene in siromašne, skoraj nič ni v njih humusa, črne prsti! Pa kako bomo zemljo založili s humusom, ko je povsod tolikšno pomanjkanje hlevskega gnoja in marsikdo ni mogel letošnjo pomlad za drag denar dobiti niti samokolnice gnoja za vrt?

Vzemi, nadobudni vrtnar, spet tisto zeleno knjižico »Pridelujmo več dobre zelenjade« v roke in preberi v njenih začetnih poglavjih odstavke »Brez komposta ne gre!« Potem se pa takoj loti dela in vse leto misli na to, da si

čimprej pripraviš čim več humozne sprstene. Pospravljaj semenske plevelce, še preden zacveto, in devaj na poseben kup tiste trdožive plevelce, ki se s koreninkami še dalje množijo. Slab »kompost« boš pridelal, če naložiš na primer kam meter debelo plast samih premogovnih ugasov in pušiš na kupu razne odpadke kar tako, kakor si jih slučajno nosil. Kompostišče je treba urediti, zbrati na njem organske tvarine, ki hitro sprstenevajo, in kompost je treba večkrat predelati in skrbno gojiti, da dobro dozoreva. Vzorno oskrbovano kompostišče je hranilnica vrtnega gospodarstva in humus je za vrt največji čudodelnik!

Vrtno rastline so po večini sami specialisti iz rastlinskega sveta. Če jim daš primerno stanovanje in hrano, so ta bitja kar se da poslušna, krotka in »kulturna« ter čudovito zatajajo celo svoje prirodne nagone na ljubo sladkosnednemu človeku; glej cvetača ali karfiola ne utegne niti cveteti, vsi zarodki njenega cvetja se obdajo z lepo belo tolščo, in delje zavija v glavo množico sočnega listja, da še sonca videlo ne bo, in zelena, kolera-bica, korenček se debeli samo zato, ker je tako človeku po volji. Vsa ta družba na vrtu neprenehoma proizvaja razne dobrote za človekov želodec: daj torej, vrtninar, tudi njim, kar je zapisano v pogodbi: primerno stanovanje na vrtnih gredicah in dobro hrano!

Sport

Nogomet: Piemont - Lombardija - Julijska Benečija

V nedeljo bo počivalo italijansko nogometno prvenstvo. Ne pa tako splošno, nogometno delovanje. V Trstu se bo odigrala izredno zanimiva nogometna tekma med reprezentančnimi moštvi Piemont - Lombardije in Julijske Benečije. Obe moštvi bosta sestavljeni iz najboljših igralcev ki jih zamoreta te dve področji dati, kar pomeni veliko, ako pomislimo, da je vedno zmagovita enajstorica Italije črpala baš iz teh področij večino svojih igralcev. Na vsak način bo ta tekma privabila na tržaški Stadium veliko občinstva, ker Tržačani so vedno ljubili lep nogomet.

Nasveti za hišo

MAKARONOV NARASTEK

Makarone popari in jih pusti v tej vodi 1/2 ure. Ko jih vzameš iz nje, jih še enkrat dobro operi v mrzli vodi, da dai 1 do 2 rumenjaka, nekoliko sladkorja, malo soli, nekoliko sladkorja ali za sladkorno bolne saharina, nekoliko jedilne sode in toliko moke da se zmes sprime. Nazadnje prmečaj še sneg in daj peči v srednjem vročju pečico 30 do 35 minut. Narastek je zelo dober in izdaten.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

Danes nova številka!

ADRIA ILLUSTRIERTE

Na srebrni obli

Jerzy Żulawski: 17

Tomaž je res vrl dečko. Ko sta se s Petrom rvala, je voz, ki je izgubil krmarja, tresčil s prednjim koncem ob pečino. Vrglo me je naprej, da sem udaril z glavo ob steno in omedlel.

Tomažu in Marti se ni pripetilo nič, ravno tako ne Varadolu, ki je nezavestno ležal na tleh, izžupan zaradi živčnega napada. Tomaž je naročil Marti, naj naju z Varadolom položi v mrežnico, sam pa je potegnil voz nazaj, ga okrenil in zapeljal v globino razpoke. Šele tu na dnu, kjer je bilo, kakor je pravilno sklepal, neprimerno topleje, se je pobrigal za naju, da sva se prebudila iz omedlevice. Peter se je zavedel prvi, toda prav nič se ni spomnil napada, ki je nas vse tako preplašil. Naposled sem se zavedel tudi jaz.

Za zdaj se nam ni bilo bati, da bi zmrznili, saj je bilo v razpoki dokaj toplo. Očitno ima Luna v nasprotju z Zemljo še vedno svojo toploto iz notranjosti.

Zdaj smo bili toliko prisebni, da smo

se mogli posvetovati. Prišlo nam je na misel, da bi utegnili iz silno redkega ozračja izsesati toliko zraka, da bi z njim osvežili notranjost našega voza. Ta misel nas je napolnila z novim upanjem v rešitev, zato smo se nemudoma lotili dela. Po enournem naporu pa smo spoznali, da je stvar neizvedljiva. Lunino ozračje je tako redko, da se ni zgostilo, čeprav smo ključ pri sesalki privili do kraja, niti toliko, da bi zamoglo premagati zračni pritisk v našem vozu in si odpreti zaklop.

Potrti in izžupan smo naposled opustili, kar ni obetalo nobenega haska. Tomaž nas tolaži, da utegnemo najti bolj na severu gostejše ozračje, ko se nam bo naša sesalka obnesla, a jaz vem, da on sam tega ne verjame. Po vsej ogromni ravnini Morja nalivov bo ozračje enako redko, to se pravi, da ga sploh ne bo. Preden prepotujemo to ravnino, bodo naše zaloge zraka izžrpane in prišlo bo, kar mora priti. Čez dve sto devetdeset ur nas bo konec.

Navzlic temu, samo da se zdani in postane topleje, jo mahnejo naprej proti severu. To prav za prav nikamor ne pelje, pa končno dokler smo živi, ne smemo mirovati. Morda... morda vendarle najdemo kje gostejše ozračje...

Na istem mestu, 70 ur kasneje.

Naposled smo ugotovili, zakaj je zrak pošel iz zaloga. Posode so se poškodovale, ko smo spuščali voz po strminah Eratostena.

Pred očmi nam je vedno le eno: privid smrti. Tomaž je med vsemi najmirnejši, toda po njegovem vedenju, zlasti, kadar govori z Marto, sodim, da tudi on neprestano misli na tisto, kar nas čaka. Z nežnimi, kar ženski mi giba jo gladi po lasih in gleda vanjo, kakor bi jo prosil odpuščanja. A ona mu poljublja roko in se ozira vanj, kakor bi hotela reči: Ne bodi žalosten, saj umreva skupaj. Tako bo vse dobro in lepo.

Moje duševne moči so tako pri kraju, da mi ne pomaga nobeno preudarjanje. Zanju je morda to, da bosta umrla skupaj, tolažba, zame pa, priznavam, skupnost usode v ničemer ne zmanjša njene grozote. Trezno presojam vse, o vsem si dajem jasen odgovor, zatrjujem si sto in stokrat, da skupno s temi ljudmi umiram kot prostovoljna žrtev hrepenenja po spoznanju, ki nas je odrgalo od Zemlje in nas vrglo na to negostoljubno oblo, dopovedujem si, da se je treba sprijazniti z usodo, ostati miren spriči neizbežne nujnosti, a navzlic vsemu temu čutim venomer le eno: strah, brezmejen, obupen strah!

Prav res ne razumem, čemu ne napravimo kratek konec temu groznemu položaju? Saj je v naši moči, da si skrajšamo življenje, ki je zdaj le še smešna parodija življenja, povrhu pa mora in breme...

Uro kasneje.

Ne! Tega ne morem storiti! Ne vem, kaj mi brani, a ne morem! Morda je to otroško hrepenenje po soncu, po dobri zvezdi dneva, ki bo kmalu vzšla nad nami, morda smešna, živalska navezanost na življenje, naj ga ostane še tako malo, morda ostanki bedaste, nesmiselne nade...

Vem, nič nas ne reši. In vendar, kako strašno me žejja po življenju...

Kaj bi! Naj se zgodi, kar hoče!

Neznansko truden sem. Naj že pride — neizbežno! Pri slehernem dihu mislim: en dih manj. Naj bo, kar bo!

Ob sončnem vzhodu.

Na pot se odpravimo čez eno uro. Zahodni rob razpoke se že blesti nad nami v soncu. Popeljemo se na širno planoto gledat še enkrat sonce, pogledat zvezde in Zemljo, mirno, svetlo in vso tiho na črnem nebu...

Peljali se bomo na sever. Po kaj? Ne vem. Niče od nas ne ve. Toda šli bomo. In z nami bo šla smrt tiho čez kamnita polja in ko se spusti kazalec na manometer do ničle, bo stopila smrt v voz.

Molčimo. O čem bi govorili? Ubavamo se s čemer koli, bolj iz prikritega srca pred drugim kakor v lastno razvedrilo. Kakšno delo naj miška človeka, ki ve, da je vse, kar počne, brez smotra, brez smisla.

Torej pozdimo naproti svoji usodi!

Na drugi Lunin dan, 14. ura popoldne. Morje nalivov.

Rešeni smo! A rešitev je prišla tako iznenada, tako nepričakovano in na tako čuden, grozoten način, da sem zaprepaščen še zdaj, ko poteka že dvanaajsta ura, kar je odšla od nas smrt, ki nam je drugovala dva dolga zimska tedna.

Odšla je, a ne brez plena... Smrt nikoli ne odide brez plena. Kadar iz usmiljenja ali primorana dovoli živeti tistim, ki jih je imela že v svojih spomnih, si brez izbire vzame zanje primerno odkupnino tam, kjer jo najde. Ob sončnem vzhodu smo nadaljevali pot bolj iz navade kakor iz preračunane potrebe. Uverjeni smo bili, da večera tega dolgega dneva ne doživimo. Potovali smo molče, smrt je sedela med nami in potrpežljivo čakala trenutka, ko nas stisne v svoj ledeni objem. Čutili smo njeno prisotnost tako živo, kakor da bi bila dosegljivo, otipljivo bitje, in kar čudno nam je bilo, da je ne vidimo.

(Nadaljevanje sledi.)